

Nasha Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 nov. Izrau carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 nov.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navodnoj cjeni. Pisma neka se šalju plarjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi, neupotrebljavaju. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i Održavništvo nalaze se Via S. Francesco N.º 4, piano I.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokrvari.“

Godina VII.

U Trstu 1. Decembra 1876.

Broj 23.

I opet najvruče molimo sve one naše predbrojnice, koji nam predplate na naš List za minuću godinu nisu poslali, da to svakako odmah učine.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. studena 1876.

Naše ministarstvo i naše carevijsko vieće u Beču muče se nečuvjenih mukah radi ugarske nagodbe, koja se tamo pretresa ovih danah. Ministarstvo da je koješta obećalo ugarskoj polovici, na što da ustavovierna stranka nemože i neće da pristane. Odtud briga i nevolja, jer dočim se razklimava i sama ustavovierna stranka, govori se i o odstopu ministarstva. Polag carevijskog proračuna i ovaj put potroški nadvisuju dohodke za krupan broj millionah. Unutri dakle nesloga i potreba, a izvana sva prilika rata, eto našega domačega stanja.

Jest, jer rat i mir glede Iztoka više još i sad o tankoj niti, koja će najbrže sama Turska prestrici. Turskoj već neima odnikud pomoći, jer ju je na ozbiljne izjave ruske počela i Engleska ostavljati; al je ipak voljna, kad ima pasti, da pade junački, pak čini ogromne priprave za slučaj rata s Ruskom. Ruska hoće, da ona posjedne Bugarsku, a može bit Austrija Bosnu, dokle se izvedu tamo reforme, koje je sva Evropa priznala za pravedne. To da će biti prvi uvjet, što će ga postaviti Ruska konferenciji, koja se ima skorom sastati u Carigradu. Nego Turska da se baš tomu otimlje. Pa ako je tako, eno gotova rata, jer ruski car i ruski narod hoće, koštalo što koštalo, da poboljšaju stanje naše u Turskoj braće. U slučaju rata vele da će Engleska posjesti Carigrad. Misli se, da će Poljska prigodom rata činiti Ruskoj kojekakve neprilike; al sad poljski rodoljubi izjavljaju, da Poljskoj neima spasa nego u sporazumljenju s Ruskom na temelju slavenske uzajemnosti. Tim su Ruskoj i odtud sasvim proste ruke. Za vrijeme primirja srbska se vojska u Kneževini preustrojava na rusku. Srbsko je ministarstvo izjavilo, da odstupa, al na molbu kneza još posluje. Tomu odstopu da je uzrok, što je sad Srbija sasvim pod ruski posluž, pak se to nezavisnim srbskim ministrom vidi nekako čudno. To je moguće, ali bez Rusije, što bi bila danas Srbija? Neka dakle zahvali Bogu i ona i ostali na Iztoku Kršćani, što su našli onakva branitelja.

U Itatji su bili odsкора izbori. Pobjedila je ogramnom većinom tako zvana napredna stranka. Sva je prilika, da će ta stranka činiti rimskoj stolici kojekakve zadjevce, kojim se je propala stranka ugibala. U franceskoj narodnoj skupštini je prenapetojčka stranka htjela, da se franceskomu svećenstvu uzkrati plaća iz državne blagajne. Na to je dotični ministar izjavio, da su franceskomu narodu svete dvie na svietu stvari, a te da jesu, republika i njegova katoličanska vjera, pak da će jih on braniti svagda, svagdje i proti svakomu. Amerikanci su izabrali za predsjednika svoje republike umjerena republikanca Tindala.

Razgovor

med ANTONOM, LUKOM i MARKOM. *)

Lu. Do konca godine 1872. radilo je u porečkim pokrajinskih uredih 15 stalnih činovnikah, nebrojeć amo kapetana i prisjednike (asesore), koji nisu stalni činovnici. To 15 činovnikah koštalo nas 10,060 forinti na godinu. Al eno, u IX. sjednici godine 1872. očevidno bje dokazano, da 15 činovnikah je malo, a i da su slabo plaćani. Radi toga umnoži im se broj na 25 sa ukupnom plaćom od 16, 230 for. na godinu. Nu ni to nije sve, jer se ovim stalnim činovnikom nakon svakih 5 godinah službe, nadodaje po 5, po

10 itd. sve do 30 for. na svaku stotinu godišnje plaće, što ju tako poteže. Zato kako svaki vidi, navedeni trošak od 16,230 for. vručje za sobom rep, koji se neda izmjeriti.

Ant. Liepa je i ta!

Lu. Nu dopustite mi jošte, da prisposodim ovaj trošak, što ga čini naša pokrajina, sa troškom drugih nam bližnjih pokrajinah. Za godinu 1873. našoj je Junti trebovalo 20 stalnih činovnikah sa još 5 diurnistah i praktikantah, dakle u svemu 25 činovnikah, koji nas, kako rekoh, svake godine koštaju 16,230 for.; a Goričkoj Junti bilo je dosti 7 činovnikah sa troškom od 7.002 for. 70 nvč.; Junta pako Dalmatinska trošila je na tu stvar još manje, t. j. samih 6338 for. 79½ nvč. Ako li pako zavirimo u pojedine troškove, naći ćemo, da je Junta Dalmatinska za sveukupne troškove svoje pisarne iliti kancelarije trošila 3. 938 for. 79½ nvč.; a mi trošimo 5.230 for. neračunajuć u to jošte rep, kao što ću vam malo niže napomenuti. Za računarstvo i pjeneznicu (kasu) Dalmatinska kraljevina troši 2.400 for.; a mi 7.750. Za kućarinu Dalmatinska kraljevina plaća 664 for.; a mi 1000. Zato je eto Dalmatinska kraljevina trošila sve ukupno za navedene stvari 7.002 for. 79½ nvč.; a naša Istra cietih 13.980 for. Pak dočim se je Dalmacija zadovoljila navedenom svotom od 7.002 for. 79½ nvč. da pokrije vas trošak političko-administrativnog djelovanja svoje Junte, nam je trebovalo nadodati jošte 4.700 for., i to 600 for. za podporu trim praktikantom; 1.550 za jednoga inžinira i njegova pomagača; 1.100 za tri poslužnika 1.000 za razne potrebe kancelarijske, kanoti za kartu, pera, črnilo itd., i još for. 450 za naplatu petgodišnjih dodatkah, za podpore i nagrade. — Pak što vam se čini?

Ant. Ja velim, da kad je tako, služeni smo dobro!

Marko. A ja nit nedvojim, da poslovi i računi naše pokrajine bit će uvijek a boljem redu, nego li oni u Dalmaciji!

Lu. Dragi Marko, nemojmo preveć o tom govoriti, jer reda i nerada, toga ti je svagdje. A med ostalim, mogao bi te osvjedočiti, da i u naših poslih nije baš uvijek onaj podpun red, kao što se misli.

Marko. Ja vam ipak toga nemogu vjerovati!

Lu. Ako meui nevjeruješ, a ti vjeruj stov. zastupniku i Aesoru D.ru Amorosu, koji u IX. sjednici god. 1872. govoreć o administraciji razzeretne zaklade (fondo di esoneri), reče baš ovako: „Akoprem izvjestitelji finacialnog odbora svake godine ponavljaju visokomu Saboru osjeganje, da se finacialnom zakladom uvećeno upravlja, ipak budi mi ovdje dopušćeno očito reći, da se s njom naprotiv doslje, prije slabo, nego li dobro upravljalo.“

Ant. Liep je to zabrljuh i finacialnim odborom!

Lu. U tomu vam je dokaz, kako se na lahko pregledavaju i odobravaju računi. Više se puti u 5 ili malo više minutih, potvrde računi. A ako vam nije dosti, što doslje rekoh, navesti ću vam jošte i drugi dokaz o bratovščinskoj zakladi. U sveobćem Juntinom izvješću o njezinu djelovanju od godine 1871. unapred, na 2. strani čita se: „Bratovščinska zaklada, čiji se dohodci dionikom dicle, donša ipak maleno povećanje imetka, postignuto primljenimi nplatami, koje će se u buduće razdieliti, jer za sad bila bi to stvar zapletena i teška, treba bo prije iznaći, komu se isplata učiniti ima.“ A to će sve reći, da se bratovščinskom zakladom upravlja, bez da se točno znade, što uprav komu dioniku od dobarah i odnosnih dohodakah zaklade pripada, a ovi med tim toga čekaj obećanu razdjelbu!

Ant. Razumješ li sada, naš mili Marko?

Lu. Da mi je vrem-na, povjedao bi vam još koju, o drugih mnogo važnijih stvarih. Rekao bi vam n. p. da je godine 1872. iznašao naš Sabor, da je pokrajinski školski zakon od 30 Marča 1870. pun pogriješakah, te htijue ga popraviti izgubi u V. i VI. sjednici, govoreć o njemu, tri ure; i jer u popravljanju toga zakona bjehu uvedene takove novosti, koje su vriedjale samoupravu obćinah i carevijski zakon od 14 maja 1869, zato nebje od Cara potvrđen.

Marko. Vi dakle držite da je Sabor kriv, što napomenuti popravljeni zakon nezadobi potvrde?

*) Po listu „L'Eco del Litorale“.

Lu. Kriv je Sabor dakako, koji je uveo u obstojeći zakon one novosti, i to nam dokazuje Ministarstvo bogoštovja u svom odpisu od 26. Aprila 1873, veleć baš ovako: „Kriv je tomu osobito pokrajinski Sabor, jer je uveo u osnove zakona napomenute odredbe, i tim učinio na vladu pritisak, što se u istinu dopustiti nesmie.“ A mi liepo plaćaj one tri izgubljene ure sa 918 for. i neračunajuć ostale troškove!

Ant. Onomadne imali smo po svoj Istri nove izbore, stari je dakle Sabor umro, je li?

Lu. Umro da, umro, i bje nariekovan od štov. zastupnika Dra. Veniera, koji tada veljaše, da i g. predsjednik „Stajase pripravan, da mu preporuča dušu i zadnji uzdah primi!“

Ant. Baš smo radi, da nam poveste, da li je spokoreno i mirno premiauo.

Lu. Da vam istinu rečem, uprav uzrujani i grozničavi bjehu njegovu zadnji časi, i to evo zašto. U VIII. i zadnjoj sjednici od dne 1. Aprila t. g., baš najzada, nastane govor o novoj osnovi nauka, što bje uvedena u c. k. magistratnu školu (učiteljsku) mužku u Kopru i žensku u Gorici, i bje rečeno, da se u ovoj magistralnoj školi, nemogu uzgojiti dobri učitelji za Istru, jer da se u njoj skoro sve njemačkim jezikom uči. Predlog odbora bje, da se radi toga učini prosvjed na c. k. popečiteljstvo nastave. Al kad u Saboru napredova govor o tuj stvari, nastane nekakav nemir i zlostanje, koje se doskora pretvori u živu groznicu, jer štov. Dr. Stradi dugim govorom udari na vladu, kudeć ju nesamo radi njezina djelovanja, nego i radi njezinih nakanah rekavši med ostalim ovako: „...vlada hoće sve to više, da ponjemčuje nauk ove pokrajine. Nu ako visoka vlada misli, da će morda malo po malo učiniti, da sjena Erminičeva kupa, podignuta u Teutoburgskoj šumi, dopre na Istru, vara se na delo: Istra je jurve polorita veličanstvenom sjenom Michelanjelove kupole! Svako njezino napinjanje bit će zato uzaludno!“ Te pozivljuć se na upravljenje zakona, reče: „Ovo će upravljenje vidjeti stopram naši potomci, jer je stalna namjera vlade, da se zakon neuporavi.“ Po tom pako zaključivši ovako: „Carska će morda vlada moći, da nam nametne drugi jezik u usta, al drugo čućenje u srce neće nikad! Istra bje uzgojena, jest, i biti će uvijek u školi one zemlje:

*„Kuju je narav od drugih oddielila,
Te Alpami i morem opasala.“*

Sve to izreče štov. Dr. Stradi, bez da bi tko ni isti g. predsjednik zinuo, da bar opomene govornika, da se malko uzpregne, il da ublaži grozničavu oštrinu govora, koji bje dapače pozdravljen od poslušateljah sa „produljenim odobravanjem.“

Ant. Meni se čini, da se timi načini pokrajina ozloglasuje!

Lu. Dakako, da se ozloglasuje! A i vlada će se svim razlogom uplašiti i posumnjčiti na naše istovrstne upite, i mi liepo do vieka ostati na ejedilu! Al bar unapred, ljudi moji, ako vam je na sreću vaše dobro, držite si sve ovo na pameti, i birajte uvijek za vaše zastupnike, bilo občinske, bilo pokrajinske, ljude, od kojih ste sjegurni, da će vas zastupati kako valja.

Dopisi.

iz hrvatskog Primorja u listopadu.

Navlastito onaj, koji na ladanju (vanjštini) s narodom obći, upozna sve potanko ono, što narod čieni i za čim teži, a lasno dojde i do spoznanja onoga, što odurava i čemu se otmilje. U svakdanjem životu višekrat se sluči, da naš seoski narod neće rado, da sluša ljubeznivog savjeta, koga mu daju isti čestiti i rodoljubivi ljudi. To mu neka nitko neupíše u grieh, jer je to naš navadni značaj, i u nas Hrvatah je od pamtivjeka tako bivalo. Naši pradjedovi nebi se dali tako na brzu ruku od svakoga zavesti na ovo ili na ono, nego bi se gledali prije podpuno uvjeriti, da li je stvar čista i da li stoji na svojem mjestu. Opreznost je mati mudrosti, ali što je preveć, nije zdravo. A evo naš narod od njeko doba kao da se nepozndaje niti u samoga sebe. Ovo je takova rana našeg seoskog naroda, koju bi valjalo početi svojski liečiti, da se s vremenom nepretvori u neizlečivog raka, jer kamo bi tada došli?

Medju seoskim narodom živi i dosta priličan broj inteligencije t. j. naučenih ljudi, kojim bi imala biti zadaća što poblizje sprijateljiti se seoskim pukom, muževno prosuditi, gdje treba narod popraviti, gdje ga u njegovom djelovanju podupirati i bodriti te na uztrajnost u dobru i plemenitu poticati. Tim bi načinom inteligencija na svoju ruku dovela narod, koji bi se tada dao dragovoljno popraviti.

Odkad poblizje počeh obćiti s ladanjskim pukom, imadah više puta priliku čuti od prostog seljaka: „Mili Bože na kojem stepenu naobraženosti bijahomo do god. 1848., gdje su nam bile tada u jednom kraju mile domovine pučke škole, gimnazije, realke itd. Ateca zapuštena u svoj zemlji našoj; nismo imali

niti časopisah, koji bi nam zagovarali naša narodna moralna i materijalna prava, u naših kućah nije bilo viditi u narodnom jeziku napisanih knjigah, nego po koja njemačka ili talijanska, sada budi Bogu hvala, evo nam zemlja u napriedku materijalnom uprav preobražena.“ Neke vriedni starina jednom mi medju ostalimi reče: „U našoj miloj domovini imade veliki broj raznovrstnih društvah, ali smatram, da jedno medju timi imade najplemenitiju zadaću, a to je društvo Sv. Jeronima u Zagrebu.“

Ostadoh upravo tronut, kad mi taj vriedni starac iztaknu u kolikoj cieni on drži navedeno Društvo. Nu i svaki od nas mora to isto činiti, kad vidi, kako već više godinah to Društvo nastoji i radi, da duševno naobrazi naš seoski narod. Radi toga morao bi i narod u Društvo stupiti i nastojati, da mu bude pomagajem slovom i tvorom.

Ako se nevaram, čitao sam ove godine u jednom broju „Obzora“, gdje se medju ostalimi veli, da je izmedju našeg pučanstva najmanji broj seljakah kao redovitih članovah u društvu sv. Jeronima.

Zadaćom sam si preduzeo u ovom članku o toj stvari koju reći, nebi li se koja hrvatska duša osviestila i rekla: Nuder mene ljudjaka, koji za malenu svoticu od 5 for. uzkracujem sebi i svojoj obitelji duševnu hranu do smrti!

Promotrimo li ozbiljno, zašto tako malo imade u rečenom društvu ljudi nižje pučke ruke, nalazimo da je tomu sliedeći uzrok.

Od naravi naš seoski narod nije rasipan, pa prvo neg dađe iz ruke koju forintaču, ogleda ju i svestrano promišlja, hoće li taj novac povjeriti, komu je naučio ili ne; jeli sigurno uloženi, i hoće li mu iz kojeg mu drago gledišta biti na ubar, ili neće. Prvo nego će koji mu drago korak učiniti, bilo to na materijalnom il moralnom polju, traži on obično savjeta od onih, koji su s njim u bližnjem doticaju. A dogodi se višekrat, da naš seljak nateče i na takovog, koji bi u svom zmijjinskom sreću želio, da još napreduje u svojoj gluposti i neznanstvu, pa ga odvratí od plemenitih nakanah, govoreći mu: „Što će tebi ovo ili ono: to su stvari za gospodu“ itd.

Želimo li, da nam u društvo sv. Jeronima stupe seljaci, mornari, zanatnici, trgovci i obrtnici, to bi veoma nuždeno bilo, da se dotična Uprava društva obrati na gg. župnike, učitelje i obć. bilježnike, bilo to u Hrvatskoj i izvan nje, molbom, da neštede truda biti društvenimi povjerenici. Te da svaki od njih ide od kuće do kuće, nagovarajuć sve mužko i žensko što znađe čitati, da se upíše u društvo bilo na godinu danah plaćajuć 1 for., bilo do smrti, plaćajuć na jednoć 5 for.

Gospodi povjerenikom bi imala biti zadaća putiti i nagovarati narod pučanske ruke, da stupi u društvo i držim, da bi jamačno tada naš seoski narod došao do spoznanja, koju bi korist crpio, kad bi postao članom navedenog društva. Nije li to upravo blagodat za samih 5 forinti imati doživotno svake godine 3 do 4 knjige veoma poučljiva i zanimiva sadržaja? Koliko puti seljak na sajmu, u krčmi, kojekuda neiztroši i više, a od kakve mu je koristi? Zar nije vriednije platiti 5 for., pak svake godine dobivati kao na dar 3 do 4 knjige?

Hrvatski narod ovog kršnog Primorja u svakom je narodnom i rodoljubivom podhvatu prednjačio ostaloj svojoj braći te služio na uzor, indi nadat se imamo, da proučiv dobro blagodat, koju crpe članovi navedenog društva, možemo gojiti tvrdnu nadu, da mu se očeju odazvati bez razlike naši seljaci, mornari, zanatnici, trgovci i obrtnici i da neće nitko propustiti sgodu, upisati se i postati redovitim članom.

Gospoda pako župnici, učitelji i obć. bilježnici nek narodu otčinski predode, od koje važnosti je za pojedinca biti članom tog društva, a prigodno nek neprepuste poblizje razjasniti narodu da jedina zadaća Društvu sv. Jeronima jest, pisati knjige za prosti puk, a ne za visoko naobražene ljude. — Da nam se tudja kajiga medju narodom neugnjezdi, morao bi svaki, koji ikoliko narod svoj ljubi, svojski nastojati, da što više članovah nižje klase puka stupi u društvo sv. Jeronima, a dao Bog, da ove moje rieči neostanu samo mrtvo slovo nego svaki, koji može i jest u stanju stupiti u isto, a nije stupio, nek dalje neokleva, nego nek zamoli svoga gosp. župnika ili gosp. učitelja, da mu pokažu pravac, kojim će najbrže postati članom.

Najučtivije molim štovano čitateljstvo, nek mi neupíše u grieh, što sam moje mnjenje ovim putem objelodanio, nu to sam skoro i prisiljen bio učiniti, jer sa žalošću vidim, kako nam se narod dandomicice tudjom knjigom truje i otudjuje!

Pripravlanje kupusa.

Treba li kupusu, da se ulisa, soli? Kupus spravljen bez soli, ne samo da se dobro ukiseli, nego bude i mekši i tečniji od slakvara ostane. Kiselina soli čuva ga od kvarnosti. Istina je, da ako želimo dobiti dobra kiselu kupusa, nevalja da ga presolimo, jer

od premanoje soli postaje tvrd i žilav: za 60 glavah kupusa srednje veličine dotiče 1/2 kilograma soli.

Kada ćemo kupus ribati i kako ćemo ga soliti? Ribati treba kupus čim prije, dok je pun soka, jer je onakav kupus tečniji; brže se kuha i bude mekši. Sribaj ga što možeš sitnije; posiplji polako svaku hrpu na pose solju dotle, dok nepostane vlažna. Posoli i badanj, što si ga prije dobro očistio, slaži kupus unutar i pritapkej šakom.

Moramo li kupus gaziti? Navada je po svuda, da se kupus gazi. Ali baš zato mnogomu se takov gaženi kupus gadi; pače ima ljudi, koji ga neće ni da jedu. Pamtimo da netreba kupus pregaziti, jer se onda iztrgaju rezanci, a onakav iztrgan i raztučen kupus nije lep.

Kakav sud je najbolji za kupus? Najbolji je za kupus sud, u kojem je bilo bijelo vino; od bačve, u kojoj je bilo crno vino, postaje kupus ružan. Ako imaš nov badanj, treba ga prije napuniti vodom, da ti kupus nezaudara drvom: pak onda oprati kvasinom ili kvascem namazati, da ti se kupus brže ukiseli. Stari badanj opari dobro, jer će ti inače kupus lasno prekisati, te će odmah biti kao prestar kupus, koji nije više tečan.

Što ćemo s kupusom, ako neće da kisne? Ako kupus neće da kisne, nalij na njega malko vinove kvasine, ili slaba vina, izmješana solju i kvascem, ili dobra razsola od drugoga kiseloga kupusa. Bolje je metati kupus u velik badanj, nego u malen, zato što se u veliku jednako ukiseli i dulje drži.

Od česa se najprije kupus pokvari i kako ga treba čuvati. Kupusu se hoće ponaprije čistoće, koje ako neima, najlasnije se pokvari. Ako opazimo, da se na njem uljavila korica od smrdljive pljesni, koja se ponavlja kad ju skinješ, znak je, da kupus hoće da se upljesnivi i pokvari. Da to zapriječiš, postupaj ovako: Kad god vadiš kupus, očisti ga dobro i polji polako dobrom rakijom. Ovo opetuj, dok nestane pljesni. Nu obično netreba toga činiti, nego tri do četiri puta, a kupus će se sasvim popraviti, pa će jošte tečniji postati vinom zaudarati i dugo se držati.

Pucki Prijatelji.

FRANINA I JURINA:

Ju. Ha ha ha!...

Fr. Ča ti je, da se tako sladko smeješ?

Ju. Kako se nebi smejal?

Fr. Ča su morda porčekoj kozi i drugi rog odbili?

Ju. Aj nisu baš odbili, ali dobraho okrnjili.

Fr. Brižno blago, kako će se sad braniti? — Ali ja ću ti se vlih onda srdačno

nasmejat, kad joj budu i on barbuc (bradu) do dlake izgulili.

Ju. Al da si videl, kako su joj ga Šarenjaki branili, biš se i sad do suz nasmejaj.

Fr. Kadi?

Ju. Posvuda; al ja sam bil o izborih na Buzeščini, pak.... Ha ha ha!

Fr. Pak ča si drugo videl, neg kako su se *slajdaši* najbrže i tamo klanjali kmetskoj *sluti* (beloj kapi) i čičkim opankom?

Ju. Da, pa kako su im naši vredni Čiči na klanjanja trpko odgovarali: Ki mi jedanput na petu stano, borme neće drugi!

Fr. Čičem čast, al ja sam čul, da su neki buzetaki kmeti uzeli te *slajdaške* komplimente za pravu munidu, pak da su lepo s njimi glasovali proti svojoj rodjenoj braći. — Ča se ti tomu smeješ?

Ju. Aj nedam.

Fr. Dapače sam čul, kako su se neki prodali za fiorin, neki za pol, neki dari za jednu virginjku itd.

Ju. A neki za mizolić (kupicu) rakije s navrčkom....

Fr. Kakvim navrčkom?

Ju. Jedne kape.

Fr. I ja sam neku čul o toj kapi....

Ju. I ti? Dakle si čul, kako ju je natukal na tikvu?

Fr. Ajde, dopovej mi ti.

Ju. Izbornici su imeli poč va Kopar, a Šarenjake je bilo sram, da ta rakijaš gre s njimi va beloj kapi, jer joj Kavrežani vele porugljivo *pujina*, to je, skuta.

Fr. Pak?

Ju. Pak su mu vrgli nekoliko *lebrvi*, neka kupi gospodsku kapu, kad se je pošarenjačil.

Fr. Pak?

Ju. Pak ti ta sirota, misleć sad ću bit i ja *šior*, gre va butigu i zbere mornavsku kapu z onimi dvemi traki, kako dvemi repi odzada.

Fr. Pak?

Ju. Pak ono ča gre zada stavil je spreda, pak su ga oni repi po nosu bili, a ljudi mu se po Buzetu smejali, da popucaju od smeha.

Fr. Ha ha ha! Al su mu valjda Šarenjaki glavu — to jest kapu naravnali.

Ju. A su, al će se spominjat, dokle god bude živ, kad se je pošarenjačil, a naši su ipak predbili. Ha ha ha!

Pol ure kod Majke Božje na Trsatu.

Kad sam prošlog mjeseca Rujna bio na Ricci, našao sam tu varoš lepu i prijaznu, kao što je uvijek bila; samo mi je od srca žao, što nije onako živahna i prometna, kakvoj sam bio navikao u moje mlade dni. A kaogod ju ja rad vidim te svaki joj napredak i blagostanje želim, uvjeren sam, da joj to svaki Hrvat želi i naklanja, ma i ako su ju Magjari posvojali, jer je ona na hrvatskom zemljištu i hrvatski u ujoj živaj, tajili to sami sebi nekoji Riečani, koliko im god drago: „*Naturam expellas furca, tamen usque recurret.*“ — Ako ju pak za sada Magjari i drže, drže ju jedino kroz Hrvatsku; jer da bi se ma kojom zgodom Hrvatska odciepila od Ugarske, te se n. p. Cislajtani priružila, mislim, da nije nijednoga Magjara toli naiвна, da nerečem suluda, koj bi mogao ni u suu na Rieku pomisliti bez Hrvatske!

Kad sam već na Ricci, pomislili, hajd malko preko Mosta, pak na Trsat, to sokolovo gnjezdo naših Frankopanah, gdje nisam već toliko godina bio. Za četvrt sata, izza četirsto stepenicah, bio sam gori. Naravno da sam za pò ure vidio, što je vriedilo i nevierdilo, da se vidi. Frankopanskog grada nisam ovaj put ni posjetio, jer što je u njem vriedna, toga sam se dobro siećao; a to je mala starinarska sbirka, u kojoj ima dva tri mramorna kipa, koja bi mogla i većoj sličnoj sbirci na ured služiti. Što se pak same gradine tiče, djelo je to sriednjog vicka, sa nekojimi novimi starogrčkim prikripanami. Podjoh indi ravno u fratarsku crkvu Majke Božje trsatske. Ja uebi znao pravo kazati, u kòm je štilu sagrađjena; prvašnja misao, kako se vidi, bila je umjetnička, uu susljednimi popravami, posve izkripljena i pokvarena. Početa bijaše, kako se čini, negdje trinajstoga vicka darežljivostu Frankopanah, u kojoj nekoji od njih i počivaju, kao što se vidi iz nadgrobnih pločah, navalom pobožnih koljenah skoro posve izlizanih. — Razgledam se malko okolo, pa što me opet i opet žanimalo, bijahu malene akvarelne slike, što su po stupovih i stienah sve na okolo razvešene. Nu da se razumijemo, nezanimahu me, kao da tobož imaju kakvu umjetničku vriednost, nego jedino radi predmeta, koji je svim isti, samo što se u inom kòm kraju svieta slućio. — To su same zavetuc table, indi strašne oluje i smrtne na moru pogibelji, kojim mornari srietno pod obrambom Majke Božje Trsatske izbjegoše. Evo n. p. vidim i čitam, kao je brod taj i taj, dne toga i toga u Crnom Moru već bio skoro izgubljen, nu božjom se pomoći čudnovatim načinom spasio; ovaj drugi negdje u Egejskom moru; onaj u Tarantskom zaljevu; ovaj u Kalejskoj užini; onaj na obalah Englezskih; ovaj u sried Oceana; ovaj... nu tko bi sve prebrojio? — Sve je to živa vjera i čvrsto uzdanje u providnost božju! I u se sjetih one rieči, što se u onih naših stranah često čuje: Tko hoće, da se nauči Boga moliti, nek ide po moru! —

Za tim ogledam se malko po oltarih, nu neopazih ništa vriedna u umjetničkom smislu, osim samo jedne oltarske slike na lijevoj strani crkve, što predstavlja Mater Božju sjedeću na prestolu sa sinkom u naručaju, a sv. Franjom Serafijskim s desna, sa lieva pako, reć bi, sv. Karlom Boromejskim te drugima dviema osobama u svešteničkoj opravi, i to jednim kao žaknom, kog bi ja uzeo za sv. Lovreća, a drugog za sv. Alojžija; a izza svih sv. Ana jednom rukom na ploćih Matere Božje, a drugom na ramenih mladca, kòg označil svetim Alojzijem. Dolje pako na podnožju klećeća osoba, plemenita i ozbiljna lica, u vojničkom oklopu, a uza nju dvoje dječice muško i žensko, što sklopjenih ručicah pred Bogorodicom kleće. Ja sam s prva mislio, da je to nekoji od Frankopanah sa djecom, nu pred oltarom smotrim nadgrobnu ploču sa nadpisom Barunah Ruvere, koji, kako su mi Č. Oo. Franjevci kazali, dadoše napraviti oltar i pred njim rakvu, u kojoj počivaju, te ostaviše svakoljetne zadušbine klostru. Što se slike tiče, koja me najviše zanimala, neznam koji ju je umjetnik izradio; nu djelo je svakako izvrstno mletačke škole, te je šteta, što se ondje, što no rieć, ni vidjena, ni čuvena, danomice pogoršava i škoduje. Tim nemislim reći, kao da nije na svòm mjestu, nego samo da je škoda, što se bolje nećura, jerbo me uprav srđce zaboli, kad opazih, da se već lupi, i konačno propada; a kako nebi u vlagi i prašini od vjekovah. I tu mi pade na um, kako su nekoje slike izza Careva putovanja u Dalmaciju bile preučene u Beč, da se poprave i umjetnosti očuvaju, kao umjetničke izvrsnine. U našoj domovini izim uprav Dalmacije, ima malo, ma jako malo, neću reći izvrstnih, nu bar ponešto vriednih umjetničkih proizvodah, te je skrajna nužda, da se bar ono malo, što postoji, čuva kao oko u glavi, dok po vriedmenu, ako Bog da, i u tom bolje nebude, čemu je već, hvale Bogu, oćetinska ruka Strossmajerova čvrsti temelj postavila.

Za tim podjoh dalje u kapelu sv. Antona te opazih tamo sliku tog Svetca božjeg od mala postavljenu, pravu umjetničku nakazu, te neznam kako su mogli Č. Oo. Franjevci dopustiti, da se ondje namjesti. Podjoh dalje u svetište, i tamo smotrih nekakve afreske, koje istotako nesluže na čast glasu trsatske crkve; a rekoše mi, da onaj isti umjetnik ima takodjer popraviti slike po hodniku okolo samostanskog zdenca, nekakvim mazačem pred nekoju godinu pokvarene i naružene; nu kad su već Č. Oo. naumili potrošiti, bar da djelo povjere umjetniku izvrstnu i sdušnu, te i ako malo više potroše, bar će im na čast biti, a to trsatski Sanktuarium i Kloštar zaslažuju, radi onolikog domačeg i tudjega svieta, što ga u godini pohodi. Nezapabimo da se po umjetnostih sudi stepen izobraženosti narodah!

lv. B—n.

Neukû Nauka.

Kameno ulje otrov za priesne rane. Uz mnogostranu korist, koju vadimo iz američkoga kamenoga ulja, taji se u njem i puno pogibelji, kao što dokazuju česti primjeri, kako su ljudi zaglavili, što se je petroleum prolio, pa onda planuo. Tako se nedavno dogodilo blizu Karlovca, da je neki seljak nosio kameno ulje, a posuda je valjda tajala (curila), tako da se je haljina namočila petrolejem. Neznajući ili nemareći za to boće da zapali lulu te potegne žigicom (fulminantom) baš ondje, gdje je bila haljina kamenim uljem nakvašena: žigica se zapali, al od nje bogme i kameno ulje, a od ovoga haljina, te je nesretnik za koji časak sav gorio, i premda su mu ljudi priskočili u pomoć, opet je bilo prekasno, te je siromah od težkih ranah umro.

Na mi smo ovdje nakanili iznieti na vidjelo drugu pogibeljnost petroleja, naime za priesne rane. Neki gradjanin u njemačkom gradu Desavi porezao je prst, a slučajno polio tu ranu kamenim uljem. Akoprem ju je umah dobro obrisao, opet ga je do mala uhvatila strašna bol, pa buduć da mu se je bila sva ruka užgala i otekla, dozove liečnika; nu ovaj opazi da se je petrolejem krv otrovala i premda je sve što znanost uči pokušao, nije mogao tomu zlu doskočiti, te je nesretnik poslje trodnevnih strašnih mukah preminuo. Dakle pozor, ako su ti ranjene ruke, a imaš posla s petrolejem.

(Gosp. List.)

Dodati nam je jošte ovdje, da je baš ovih danah nekoji liečnik dokazao, da je čovječjemu zdravlju veoma škodljivo, kad no se stienj svieće, petrolijem nalite, potegne doli u svieću i čini, da svieća samo na pol gori. Tada da se bo iz svieće spušća u zrak dim petrolija pomješan sa finimi nevidljivimi sajam, koje se čovjeku priliepe na nos, na oči i na dihajjuće organe, i tako mu navlastito plućima veliko škode.

* * *

Veoma dobra mast za razkoljena i poškodovana konjska kopita pravi se ovaka: uzmi 250 gramah debelo uarezane hrastove kore i kuhaj ju u 750 gramah vode tako dugo, dok neostane nego 250 gramah vode; prociedi ju po tom i dodaj u nju 250 gramah olupljene i dobro srezane kapule ili luka i kuhaj ukupno jedno pol ure; predaj napokon u to 500 gramah svinjske masti i tako do duga praži, dok mast praska. Sada sve pazljivo prociedi i dobro stisni. Takovom mastju poškodovana konjska kopita maži svako jutro i svaku večer. Potrošiš li svu mast, prije nego li ti konj na kopitih ozdravi, a ti napravi nanovo drugu, kao što ti odzgor rekoh.

* * *

Kako da zec zimi od voćnih stabalah odstraniš. Uzmi 20 dekagramah pušćanoga praha i 10 dekagramah prašće masti; iz toga napravi mast i pomaži njome vrh zemlje (ako je snieg, vrh sniega) sve na okolo deblo pojedinih stablah, i budi sjeguran, neće ti zec do njega.

Ako li ti je pako zec prije oglođao drievo, i opazio si to na vrijeme, napravi iz ilovače, lajna (volovljega odpadka) i terpentine mast; njom namaži drievo na oglođanih mjestih, i spasiti

ćeš ga. U obće pako dobro ćeš učiniti, da jošte jeseni drievo obložiš trnjem, takovim bo drevom zeći zubi neće naškoditi.

Jer pako zeci zimi čine veliku škodu u vrtih na zelju, napelji na plotih, međ kojimi zelje raste, konop, i obesi naj po koju krpinu iliti cunaju napomenutom mastju namaženu.

Različite viesti.

* U Trstu imamo ovih danah gradske izbore. Dne 27. novembra u IV. razredu pobiedila je tako zvana naprednjačka stranka. Jučer je birao III. razred, ali dok ovo pišemo nezna se za uspjeh.

* Iz Kastavščine nam pišu, da je skrajna sila, popraviti one Jakovljeve stepenice iliti skale, što u Kastvu vode u Crkvu sv. Jelene, jer da je čudo božje, što nije već tko po njih vrat slomio, naime zimi, kad se lasnu od leda. Tom prilikom da bi je trebalo i nešto prodaljiti, jer da je čovjeka strah nizanje i samo pogledati, kako su strme i vratolomne. Nego naš se dopisnik boji, da neće iz te pravedne i obćenite želje ništa biti, jer da nezna, na čiji bi se trošak imale popraviti, da li na crkveni il na občinski. Ali buduć, da su obćinari i župljani jedni ter isti ljudi, on misli, da bi se za tu stvar imale medju sobom sporazumiti i dogovoriti crkvena i občinska blagajna iliti kasa, pa zajedno taj maleni trošak na ledja oprtiti. Slogom i dobrom voljom dade se sve učiniti, pak će se i to, jer su Kastavci od nekada na glasu, da nežale novca, kad se radi o narednosti i ljepoti vanjskoj i nutarnjoj svojih kućah, a tim više svojih crkvah i crkvena prihoda. I tako eto poslužena našega kastavskoga dopisnika.

* U Dalmaciji su narodnjaci sjajno pobiedili. Izmed svih izabranih poslanikah je 31 narodnih, a 10 Talijanacah.

* Iz Dubrovnika javljaju, da je tamo na austrijskom zemljištu bio ubvaćen pop Ivan Mušić, katolički župnik u Hercegovini i poznati ustaški vodja, pa sad da misle i njega odvesti u Ljubibratićevo zatočništvo.

* U Zagrebu će, počamši novom godinom, izlaziti nova njemačke novine pod imenom: „Agrar Presse“, te biti opozicionalno glasilo.

* Izvanredha starost. U Smirnah u Maloj Aziji da je prošlih danah umro neki Juraj Starovides, komu bijaše 132 godine. Taj je nešto doživio u svom vieku!

Velečastnomu Svećenstvu!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće

SVAKE VRSTI CRKVENIH STVARI

kanoti:

Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Balda-kinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah itd. itd.

Prima takodjer

svakovrstne naručbe

koli crkvenih toli svjetovnih stvari i najpomojnijije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

Katarina udovica Garusa
u Trstu Via Nuova.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Novembra 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Caraki dukati (oekini)	5.92	6.602	—	—	6.04	6.04	6.—	5.95	5.93	5.94	—	5.93	5.97	—	6.—	—
Napoleoni	9.99	10.10	10.10	—	10.12	10.14	10.11	10.06	10.06	10.09	—	10.11	10.14	—	10.18	—
Lire Ingleske	12.60	12.70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.76	—	12.84	—
Wid (aggio)	108.75	109.25	109.75	—	111.75	112.—	111.50	111.50	111.75	112.25	—	112.50	115.25	—	113.50	—

Izdavatelj i odgovorni urednik L. Testen.

Tisk. Sinovi K. Amati.